

Průběžná evaluace implementace Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání

Ministerstvo školství, mládeže
a tělovýchovy

Zpráva z hodnocení relevance
a efektivnosti multifondovosti
OP VVV a podpory kategorie regionů
(více rozvinuté regiony, méně
rozvinuté regiony) v rámci
multifondového OP VVV –
Manažerské shrnutí

Březen 2019

Finální verze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Multifondovost a podpora všech regionů ČR v rámci jednoho operačního programu zaměřeného na výzkum a vzdělávání je stále aktuální a vhodná.

Multifondovost (kombinace ESF a ERDF intervencí) i podpora všech regionů České republiky (více kategorií regionů) v rámci jednoho operačního programu je relevantní a vhodná, a to jak pro stávající programové období, tzn. pro OP VVV, tak i pro budoucí obdobný operační program v programovém období po roce 2020.

Multifundový OP VVV umožňuje kombinovat financování investičních a neinvestičních aktivit v oblasti výzkumu a vysokoškolského vzdělávání. V oblasti výzkumu se jedná například o kombinaci investic podporujících modernizaci a upgrade výzkumné infrastruktury s neinvestičními aktivitami, které podporují rozvoj lidských zdrojů v oblasti výzkumu a vývoje např. formou výjezdů a příjezdů výzkumných pracovníků. V oblasti vysokoškolského vzdělávání jde o neinvestiční podporu na zvýšení kvality vzdělávání (např. tvorbu nových či modernizaci stávajících studijních programů), která je podpořena investicemi pro zkvalitnění infrastrukturních podmínek vysokých škol. Relevance multifondovosti byla v tomto ohledu opětovně potvrzena jak ze strany příjemců projektů relevantních výzev, tak i rozhovory s jednotlivými stakeholdery v oblasti VaV a vysokých škol.

Specifická zpráva se úžeji zaměřila na doplňkovost PO1 a PO2 IP1 SC5 a komplementaritu tzv. čtyřvýzvy (4 výzvy pro vysoké školy: výzvy č. 02_16_015, 02_16_016, 02_16_017 a 02_16_018), kde byla doplňkovost projektů logicky vyšší právě vzhledem k explicitnímu vydefinování vzájemných komplementárních vazeb v jednotlivých výzvách. V případě doplňkovosti PO1 a PO2 IP1 SC5 nebyl dle výsledků analytických a terénních šetření potenciál doplňkovosti využit v plné šíři, především v Praze, tzn. v území více rozvinutého regionu České republiky (VRR), nicméně i zde lze považovat multifondovost za relativně funkční. Důvodem nižšího využití potenciálu doplňkovosti u pražských institucí a organizací jsou zejména jejich menší zkušenosti s operačními programy na podporu výzkumu a vysokoškolského vzdělávání z předchozího programového období, tj. také menší zkušenosti s vzájemnou koordinací projektů.

Podpora všech regionů České republiky v oblasti výzkumu a vzdělávání je relevantní. Dané zjištění vyplývá jednak z výsledků realizovaných fokusních skupin s příjemci projektů OP VVV a rozhovorů s jednotlivými stakeholdery v oblasti výzkumu a vysokých škol, tak i ze zkušenosti z minulého programového období, kdy výzkumné organizace s místem realizace projektů v Praze podporu z OP VaVpl čerpat nemohly a pražské školy podporu z operačních programů čerpaly pouze omezeně. Patrný je v tomto ohledu významně vyšší podíl projektů s místem realizace v Praze ze všech projektů celkově, a to jak z hlediska počtu projektů, tak i jejich finančního objemu ve všech prioritních osách.

Nástroj ITI využitý pro výzvy OP VVV zaměřené na předaplikační výzkum a dlouhodobou mezisektorovou spolupráci v některých regionech byl vyhodnocen jako ne zcela vhodný pro podporu orientovaného výzkumu. Hlavními důvody jsou:

- riziko podpory projektů s obdobným či stejným zaměřením ve více regionech a možná duplicita projektů;
- nižší kvalita projektů ve výzvách, které zahrnovaly nástroj ITI oproti celorepublikovým výzvám;
- nástroj ITI je dobrá myšlenka, ale velmi záleží na kvalitě strategie daného území a její funkčnosti v realitě. Využití nástroje ITI musí být součástí dlouhodobé strategie regionů a ne jen možnost využití prostředků alokovaných do daného regionu.

Podpora multifondovosti a podpory více kategorií regionů je relevantní a vhodná i pro budoucí programové období, a to včetně možnosti podpory jednoho projektu z více fondů. Stěžejní pro úspěšnou implementaci multifondovosti a podpory více kategorií regionů v příštím programovém období pak bude zajištění možnosti jednotné míry kofinancování příjemců z různých kategorií regionů a také zefektivnění opatření na koordinaci doplňkovosti v rámci budoucího operačního programu.

Evaluátor proto doporučuje v návaznosti na zjištění pro přípravu navazujícího operačního programu opět zvolit multifondový model, který se přes určité bariéry a nedostatky osvědčil jak z hlediska ŘO OP VVV, tak i příjemců a stakeholderů v oblasti výzkumu a vysokých škol. V souvislosti s tím dává evaluátor současně doporučení zachovat jednotnou míru podpory napříč regiony České republiky tak, jak je implementováno v OP VVV, a to prostřednictvím dofinancování různé maximální míry podpory rozdílné pro různé kategorie regionů ze státního rozpočtu, případně s alespoň parciálním příspěvkem z rozpočtů jednotlivých krajů.

Naplnování komplementárních vazeb i doplňovosti v rámci OP VVV je funkční.

Naplnování doplňkovosti aktivit OP VVV lze s největší efektivitou pozorovat u projektů podporovaných v rámci tzv. čtyřvýzvy, jelikož se jedná o projekty výzev s explicitně definovanou komplementární vazbou. Příjemci čtyřvýzvy již záměry svých projektů připravovali doplňkově.

Hlavním identifikovaným přínosem těchto vzájemně doplňkových výzev je dle příjemců projektů zejména možnost kombinace rozvoje (tvorba, modernizace, inovace) studijních programů s modernizací vzdělávací infrastruktury a vybavení (např. laboratorní zázemí, kvalitní přístrojové vybavení). Dalšími zmiňovanými přínosy jsou internacionalizace, zapojení expertů, a to opět s podporou rozvoje vzdělávací infrastruktury.

Koordinaci komplementárních vazeb v rámci čtyřvýzvy je možno hodnotit jako funkční, příjemci projektů čtyřvýzvy hodnotí pozitivně jak samotnou koncepci čtyřvýzvy, tak i přínosy vyplývající z realizace vnitřních komplementárních vazeb, a to primárně na úrovni dvojice výzev, v menším rozsahu pak i v celém komplexu všech čtyř výzev.

Doplňkovost výzev PO1 a PO2 IP1 SC5 je na základě syntézy výsledků terénních šetření funkční. Multifondový charakter OP VVV umožňuje příjemcům realizovat doplňkově projekty PO1 financované z ERDF a současně projekty PO2 IP1 SC5 financované z ESF tak, aby se tyto projekty vzájemně doplňovaly z hlediska svých aktivit a zejména pak dosažených výstupů, výsledků a přínosů.

Příklady zmíněné zástupci výzkumných institucí, které demonstrují konkrétní přínosy doplňkovosti projektů PO1 (investičních) a PO2 IP1 SC5 (neinvestičních):

- Pořízení moderního přístrojového vybavení, které je unikátní, zajistilo velký zájem zahraničních VaV pracovníků jak pro další projekt excelentního výzkumu podpořeného v rámci PO1, tak i pro příjezdové mobility. Současně toto přístrojové vybavení přilákalo větší zájem těchto pracovníků a umožnilo výběr kvalitních kandidátů.
- Výzkumná pracovnice, která přicestovala v rámci příjezdové mobility MSCA-IF, se zapojila do výzkumného projektu řešeného v rámci PO1 a současně se bude podílet na přípravě žádosti o podporu do Horizont 2020.
- Díky uvedení konkrétních excelentních pracovníků výzkumného centra (řešitelů projektů v PO1) jako budoucích mentorů postdoců v inzerátech došlo k výrazně většímu zájmu výzkumných pracovníků ze zahraničí i českých výzkumných pracovníků působících v zahraničí o vypsanou pozici v rámci příjezdové mobility. Výzkumné pracovníky financované v rámci mobility bylo následně možné zapojit přímo či nepřímo do výzkumných aktivit centra včetně projektů excelentního výzkumu.
- V důsledku realizace projektů mezinárodních mobilit proběhly jazykové kurzy pro všechny zahraniční a české VaV pracovníky a na to navázalo zavedení dvojjazyčné administrativní agendy (interní směrnice) směřující k vytvoření mezinárodního výzkumného prostředí se zpětným pozitivním dopadem na excelentní výzkumné týmy podpořené z PO1.
- V návaznosti na udělení HR Award a zvýšenou míru internacionalizace v důsledku příjezdu zahraničních VaV pracovníků (v rámci projektu na podporu excelentních výzkumných týmů, kde většina týmu jsou cizinci, i mobility projektů PO2) byl v rámci výzkumného centra zaveden anglický jazyk jako druhý komunikační jazyk.
- Vytvořené know-how v oblasti transferu technologií v rámci VŠ je dostupné prostřednictvím školení, metodik a konzultací pro všechny VaV pracovníky, a to včetně výzkumných týmů, které realizují projekty podpořené z PO1, tak i pro VaV pracovníky, kteří přijeli v rámci mobility projektů PO2 (ať už v rámci výzvy č. 02_16_027 nebo 02_17_050).
- Mentor VaV pracovníka, který přicestoval v rámci mobility projektu PO2 v rámci výzvy 02_17_050, je současně členem realizačního týmu projektu podpořeného z PO1.

Přínosy doplňkovosti se projevily pouze částečně, jelikož doplňkovost cíleně sleduje, koordinuje a vyhodnocuje pouze část příjemců projektů financovaných z PO1 a PO2 IP1 SC5. Cílená koordinace ESF a ERDF projektů v rámci výzkumné organizace je významněji omezena u příjemců v Praze (VRR).

Při srovnání přístupu příjemců z méně rozvinutých kategorií regionů (MRR) a VRR k doplňkovosti výzev PO1 a PO2 IP1 SC5 je zřejmý aktivnější a více cílený přístup příjemců z MRR, a to jak u VŠ, tak i výzkumných organizací. Doplňkovost je u příjemců z MRR zohledňována už při přípravě projektových záměrů a probíhá intenzivnější koordinace projektů z hlediska jejich aktivit, výstupů a výsledků. U příjemců z VRR je důvodem nižšího využití potenciálu doplňkovosti zejména nedostatečná zkušenost příjemců z VRR s ESIF projekty z předchozího programového období, kdy neměli žádné nebo pouze limitované možnosti čerpání z ESIF fondů.

Samotné procesní nastavení opatření pro zajištění koordinace komplementarit uvnitř programu je v souladu se všemi relevantními požadavky na funkčnost stanovenými v Operačním manuálu OP VVV a je také v souladu s Jednotným metodickým prostředím. Celý proces koordinace vnitřních komplementárních vazeb i doplňkovosti je pak zastřešen prostřednictvím funkce koordinátorky OP VVV, čímž je dána možnost časové i věcné koordinace výzev PO1 a PO2.

Podpora multifondového OP VVV a podpora více kategorií regionů vykazují významné přínosy i slabá místa.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Přínosy podpory v rámci multifondového OP VVV a podpory více rozvinutých a méně rozvinutých regionů lze vymezit následovně:

- návaznost na OP VaVpl a OP VK z předchozího programového období v rámci jednoho multifondového OP VVV a díky tomu možnost efektivnější koordinace doplňkovosti aktivit podporovaných uvnitř jednoho multifondového operačního programu než v případě dvou samostatných programů;
- narovnání možností financování VaV a vzdělávání v rámci celé ČR s odstraněním disparit, které se týkaly zejm. podfinancování VaV v Praze v důsledku pravidel předchozích operačních programů (nemožnost podpory VaV z OP VaVpl v Praze);
- možnost podpory a realizace projektů ve VRR s dopadem na VRR i projektů ve VRR s dopadem na VRR i MRR, včetně nadregionálních projektů;
- možnost podpory spolupráce výzkumných organizací, VŠ i aplikační sféry z různých regionů bez ohledu na místo realizace či dopadu projektu díky jednotné míře podpory pro konečné příjemce;
- možnost efektivní kombinace ESF a ERDF intervencí na úrovni příjemců, výzkumných organizací a vysokých škol z jednoho operačního programu, např.:
 - Pořízení moderního přístrojového vybavení, které je unikátní, zvýšilo atraktivitu daného výzkumného centra pro zahraniční spolupracující instituce a zajistilo velký zájem zahraničních VaV pracovníků v rámci příjezdových mobilit a umožnilo tak výběr kvalitních kandidátů.
 - Výrazné zvýšení atraktivity doktorských studijních programů díky pořízení přístrojového vybavení (nejnovějších mikroskopů) do laboratoří a možnosti podílet se na výzkumných projektech univerzity v rámci doktorských prací.

Současně je možno uvést některá slabá místa a rizika multifondového OP VVV a podporou více rozvinutých a méně rozvinutých regionů:

- nevýhoda zvýšené administrativní náročnosti u projektů s doplňkovostí v rámci čtyřvýzvy – přestože má OP VVV multifondový a doplňkový charakter, jednotlivé výzvy a následně i projekty multifondové nejsou. Slabá stránka doplňkovosti jednotlivých projektů čtyřvýzvy se projevila v rámci hodnocení, kdy projekty ačkoliv samostatné, byly posuzovány s ohledem na komplementaritu společně (dlouhé a náročné hodnocení projektů, kdy např. při krácení nákladů v projektu bylo nutné krátit relevantní náklady projektu komplementárního). Zároveň ve fázi realizace, kdy jsou projekty administrovány samostatně, musí být sledována jejich vzájemná provázanost. To celkově vyvolává zvýšenou administrativní náročnost tohoto typu projektů (např. složité sdílení úvazků, vykazování mezd, koordinace vzájemně provázaných aktivit napříč jednotlivými projekty);
- nedostatečné povědomí příjemců o doplňkovosti výzev PO1 a PO2 a na to navazující nedostatečná koordinace takových projektů na úrovni instituce či organizace – zejména v případě pražských VŠ a výzkumných organizací;
- časové hledisko pro využití potenciálu doplňkovosti a komplementárních vazeb – pro příjemce je obtížné plánovat využití doplňkovosti z důvodu obtížného plánování délky hodnotícího procesu a následného vydávání právních aktů. Navíc nelze předjímat, zda budou všechny vzájemně doplňkové projekty podpořeny;
- nejasnost u příjemců, že ERDF není jen podpora infrastruktury a ESF není pouze na tzv. „měkké“ projekty – nedostatečné vysvětlení možností na konkrétních reálných případech, co je možno z jednotlivých fondů v rámci OP VVV podporovat.

